

V Bruseli 27. 3. 2024
COM(2024) 144 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Oznámenie o koncepcii európskeho diplomu

{SWD(2024) 74 final}

1. Úvod

Vzdelávanie má zásadný význam pre budúcnosť EÚ. Je základom osobného naplnenia, zamestnateľnosti, úspechu a aktívneho a zodpovedného občianstva. Univerzity¹ poskytujúce vzdelanie vysokej kvality sú majákmi nášho európskeho spôsobu života. Zahŕňa to podporu akademických hodnôt a excelentnosti, demokratických postupov a základných práv, ako aj zvyšovanie rovnosti, diverzity a inklúzie.

Konkurencieschopnosť a prosperita Európy závisí od nadčasových zručností súčasných a budúcich generácií potrebných na urýchlenie a zvládnutie zelenej a digitálnej transformácie, kompenzáciu demografických trendov a zabezpečenie otvorenej strategickej autonómie Európy v kľúčových oblastiach. Vzdelanie má kľúčový význam aj pre hospodársky a sociálny rozvoj, ako aj pre odolnosť krajín, ktoré sa uchádzajú o vstup do EÚ. **Musíme byť pripravení viesť túto zmenu a formovať budúcnosť.**

Keďže kľúčové výzvy našich čias sú čoraz globálnejšie a Európa potrebuje posilniť svoju otvorenú strategickú autonómiu, **nadnárodné vzdelávanie** už nie je možnosťou, ktorú by bolo pekné mať, ale stáva sa nevyhnutnosťou. Je podmienkou toho, aby boli budúce generácie vybavené kompetenciami a zručnosťami, ktoré budú európske spoločnosti potrebovať, aby mohli prosperovať v čoraz prepojenejšom svete.

EÚ súperí s ďalšími svetovými vzdelávacími priestormi. Jej schopnosť prilákať najväčšie talenty závisí čiastočne od diplomov, ktoré môžu jej inštitúcie vysokoškolského vzdelávania ponúknuť. Preto sa mnohé univerzity v Európe snažia **zoskupovať odborné znalosti a spájať dopĺňajúce sa výhody**, ktoré nie sú dostupné v žiadnej samostatnej inštitúcii, aby **poskytli absolventom a účastníkom celoživotného vzdelávania strategické zručnosti pre budúcnosť.**

Od vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru v roku 2020 sa dosiahol pozoruhodný pokrok. Nadnárodná spolupráca je motorom reforiem na uľahčenie a podporu **vzniku inovatívnych modelov, napríklad pripravovaných 60 aliancií európskych univerzít**² zahŕňajúcich približne 500 inštitúcií vysokoškolského vzdelávania zo všetkých častí Európy, od hlavných miest po vidiecke oblasti. Slúžia ako **priekopnícke modely pre celý sektor vysokoškolské vzdelávania.**

Cezhraničná spolupráca univerzít sa môže rozvíjať množstvom rôznych spôsobov. Najambicióznejšími formami poskytovania spoločného vzdelávania medzi krajinami sú programy, ktoré vedú k spoločnému diplomu. Z dôvodu významných zákonných a administratívnych prekážok je však stále ťažké takéto diplomy poskytovať. To **brzdí potrebnú transformáciu sektora vysokoškolského vzdelávania v Európe.** V **európskej stratégii pre univerzity**³ prijatej v roku 2022 sa stanovujú ambiciózne opatrenia na vytvorenie európskeho vzdelávacieho priestoru v oblasti vysokoškolského vzdelávania s cieľom vytvoriť **európsky diplom.** Týmto oznámením sa uvedený zámer začína realizovať, keďže sa v ňom stanovuje jasná koncepcia, ako premeniť európsky diplom na skutočnosť.

¹ Pojem „univerzita“ sa používa ako odkaz na širší sektor, ktorý predstavuje celú oblasť terciárneho vzdelávania, a preto zahŕňa všetky typy inštitúcií vysokoškolského vzdelávania vrátane výskumných univerzít, vysokých škôl, univerzít aplikovaných vied, inštitúcií vysokoškolského odborného vzdelávania a prípravy, ako aj vysokoškolských inštitúcií s umeleckým zameraním.

² [Iniciatíva „Európske univerzity“.](#)

³ [Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov z 18. januára 2022 o európskej stratégii pre univerzity \[COM\(2022\) 16 final\].](#)

Európsky diplom, nový druh kvalifikácie, ktorý sa má uzákonit' vo vnútroštátnych právnych predpisoch, by univerzitám z rôznych krajín uľahčil bezproblémovú spoluprácu a vyvíjanie inovačných spoločných programov ukončených spoločným diplomom, **pričom by sa plne rešpektovala ich inštitucionálna autonómia a právomoci členských štátov alebo regionálnych samospráv.** Takýto európsky diplom by tiež prispel k budovaniu **spoločnej európskej identity a silnejšieho európskeho pocitu spolupatričnosti.**

Bol by založený na spoločne dohodnutých európskych kritériách odrážajúcich význam vzdelávacích skúseností, oddanosť spoločným hodnotám a excelentnosť mechanizmov spolupráce medzi univerzitami. Ďalej by prehĺbil spoločné chápanie potrieb EÚ v súvislosti s akademickými požiadavkami a požiadavkami na zručnosti v súlade s európskou stratégiou pre univerzity. Mohol by viesť k preskúmaniu a riešeniu existujúcich rozdielov, ktoré v súčasnosti obmedzujú schopnosť univerzít v Európe spolupracovať.

Európsky diplom by zahŕňal **úsilie o spoluprácu, medziodborové prístupy a medzinárodné hľadiská,** pričom všetky tieto aspekty podčiarkujú pripravenosť Európy podporovať a vybudovať kvalifikovanejšiu, prispôsobivejšiu a globálne konkurencieschopnejšiu európsku pracovnú silu. Spoločné vzdelávacie programy vedúce k získaniu európskeho diplomu by mali potenciál prilákať študentov z celého sveta a pomáhať s hľadaním talentov potrebných pre naše hospodárstvo, čo je obzvlášť dôležité v kritických technologických oblastiach, ktoré sú kľúčové pre našu konkurencieschopnosť a technologickú suverenitu. Zároveň by ponúkanie európskeho diplomu zvýšilo vzdelávaciu mobilitu v rámci EÚ, riešilo potreby regiónov, ktoré uviazli v pasci rozvoja talentov⁴, a pomohlo uspokojiť dopyt po európsky a globálne zmýšľajúcich absolventoch na pracovnom trhu.

Toto oznámenie spolu s dvomi návrhmi odporúčaní Rady, jedným týkajúcim sa európskeho systému zabezpečovania kvality a uznávania vo vysokoškolskom vzdelávaní a druhým týkajúcim sa atraktívnej a udržateľnej kariéry vo vysokoškolskom vzdelávaní, **sú veľkým krokom vpred pri vytváraní európskeho vzdelávacieho priestoru.**

Hoci návrhy obidvoch odporúčaní Rady idú nad rámec ambície vytvoriť európsky diplom a sú relevantné pre všetky druhy inštitúcií vysokoškolského vzdelávania a vzdelávanie, ktoré tieto inštitúcie poskytujú, sú navzájom úzko prepojené. Systém zabezpečovania kvality a uznávania má kľúčový význam pre vybudovanie dôvery k spoločným vzdelávacím programom. Vysokokvalifikovaní a motivovaní akademickí odborníci majú kľúčový význam pre zabezpečovanie vysokokvalitnej výučby a výskumu na našich univerzitách. Spoločné programy sa často nepovažujú za súčasť hlavných činností akademických pracovníkov, a tak môžu byť dodatočnou záťažou, preto je potrebné ďalšie uznávanie a stimuly.

2. Európsky diplom: kľúčový prvok pre vytvorenie európskeho vzdelávacieho priestoru a zvýšenie konkurencieschopnosti a atraktívnosti Európy

Európsky diplom by slúžil ako strategický nástroj na vytvorenie **európskeho vzdelávacieho priestoru,** spoločného a inkluzívneho priestoru pre kvalitné cezhraničné vzdelávanie a vzdelávaciu mobilitu pre všetkých s úzko vzájomne prepojenými systémami vzdelávania a

⁴

[Inforegio – Využitie talentov v regiónoch Európy \(europa.eu\)](https://europa.eu/euro-portal/en/regions-regions)

odbornej prípravy. Zlepšil by konkurencieschopnosť a atraktivnosť sektora vysokoškolského vzdelávania EÚ, pričom by vychádzal z rokov skúseností so spoluprácou prostredníctvom programov EÚ.

2.1. Vyššia zamestnateľnosť a relevantnosť zručností

Zamestnávateľia vrátane nadnárodných spoločností a MSP hľadajú osoby s kombináciou prierezových zručností (kultúrna inteligencia, kritické myslenie, schopnosť riešiť problémy, kreativita a adaptabilita) – **podľa dokumentu OECD Skills Outlook (Perspektívy OECD v oblasti zručností) z roku 2023 sa očakáva, že po všetkých týchto zručnostiach bude dopyt v záujme dosiahnutia cieľov zelenej transformácie EÚ.** Posilnenie schopnosti inštitúcií vysokoškolského vzdelávania vybaviť týmito zručnosťami viac ľudí by tento dopyt pomohlo uspokojiť.

Európsky diplom by podporil vytváranie väčšieho počtu spoločných programov, ktoré budú zodpovedať požiadavkám vedomostnej ekonomiky. Podkladové spoločne dohodnuté európske kritériá budú súčasťou úsilia zvýšiť zamestnateľnosť absolventov tým, že sa vybaví nadčasovými kompetenciami a zručnosťami, ktoré zamestnávateľia osobitne požadujú.

Z dôkazov zo štúdií a z prieskumov zhromaždených v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie vyplýva, že absolventi nadnárodných spoločných programov hovoria o obrovskom vplyve na ich kariéru a medzikultúrne skúsenosti od lepších zručností pre zamestnanie (napríklad jazykové znalosti, kritické myslenie, zručnosti špecifické pre konkrétny sektor alebo oblasť, komunikácia, analytické zručnosti alebo schopnosť riešiť problémy) a lepších osobných a medzikultúrnych schopností vrátane otvorenosti novým výzvam, tolerancie, sebavedomia a väčšieho povedomia o svojich silných a slabých stránkach.

Táto kombinácia prierezových zručností a kompetencií a zručností a kompetencií špecifických pre konkrétny sektor **zvyšuje zamestnateľnosť študentov na európskej úrovni. Európsky diplom by zvýšil atraktivnosť absolventov pre budúcich zamestnávateľov. Bol by synonymom programov vysokej kvality, ktoré pripravujú európsky a globálne zmýšľajúcich vysokokvalifikovaných jednotlivcov.**

V skratke: európsky diplom by podporil vytváranie spoločných programov relevantných pre trh práce. Kľúčové kompetencie spojené s európskym diplomom by absolventom dali postavenie žiadaných odborníkov na európskom a globálnom trhu práce, na ktorom by vynikali ako vysokokvalifikovaní jednotlivci s kombináciou pripravenosti riešiť problémy, adaptability, viacjazyčných zručností, multikultúrneho povedomia a medziodborových skúseností, ktorí sa bez problémov prispôbujú meniacim sa požiadavkám na globálnu pracovnú silu.

2.2. Zníženie byrokracie s cieľom väčšej transparentnosti a viditeľnosti systémov vysokoškolského vzdelávania

Mnohé univerzity, ktoré by chceli prehĺbiť nadnárodnú spoluprácu, **bojujú s nezrovnalosťami vo vnútroštátnych právnych predpisoch.** Zaťažuje im to zdroje a odvádza ich to od skutočnej práce. Zjednodušením práce univerzít môžeme vzácne zdroje využiť v prospech výučby a výskumu.

V prieskume Eurobarometra z roku 2018 identifikovalo 92 % univerzít odstránenie zákonných a administratívnych prekážok pre medzinárodné strategické partnerstvá medzi inštitúciami ako kľúčový faktor, ktorý by zvýšil nadnárodnú spoluprácu⁵.

Napriek 25 rokom spolupráce v rámci medzivládneho bolonského procesu a vývoju viacerých nástrojov na zlepšenie transparentnosti vnútroštátnych systémov vysokoškolského vzdelávania, zabezpečovania kvality ponúk vzdelávania a uznávania diplomov, pretrvávajú dôležité výzvy. Pokrok v rámci európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania brzdia rozdielne úrovne jeho zavedenia v jednotlivých krajinách aj v rámci krajín. EÚ sa musí posúvať ďalej a postupovať rýchlejšie, aby univerzitám umožnila bezproblémovú a efektívnu spoluprácu.

V nedávnej štúdii⁶ 92 % oslovených vnútroštátnych a regionálnych orgánov odpovedalo, že európsky diplom by mohol zvýšiť zavádzanie existujúcich nástrojov bolonského procesu, 84 % uvádza, že by zlepšil povest' európskeho vysokoškolského vzdelávania vo svete, a 88 % sa vyjadrilo, že by pomohol uľahčiť spoluprácu medzi vnútroštátnymi orgánmi v oblasti vzdelávacích politík.

Experimentálne projekty v oblasti politiky v rámci programu Erasmus+⁷ uskutočnené so 140 inštitúciami vysokoškolského vzdelávania ukazujú, že európsky diplom by mohol zjednodušiť procesy a znížiť byrokráciu pri vytváraní programov so spoločným diplomom jasným a spoločným spôsobom, aby sa zaručila efektívna spolupráca všetkých typov univerzít v Európe.

V skratke: Európsky diplom predstavuje spôsob na zjednodušenie procesov a zníženie byrokracie pri vytváraní programov so spoločným diplomom, aby sa zaručilo, že univerzity v Európe môžu efektívne spolupracovať. Následne to podporí vývoj ďalších spoločných programov v prospech väčšieho počtu študentov.

2.3. Motor strategickej spolupráce, globálnej konkurencieschopnosti a atraktívnosti

Európsky diplom umožní univerzitám rýchlejšie a jednoduchšie vybudovať **užšiu spoluprácu s partnermi**, čo **zvýši ich výkonnosť a excelentnosť v záujme atraktívnosti a konkurencieschopnosti na svetovej úrovni**.

Index spolupráce v oblasti vysokoškolského vzdelávania U-Multirank⁸ ukazuje, že inštitúcie vysokoškolského vzdelávania, ktoré spolupracujú s inými inštitúciami, podnikmi, priemyselnými odvetvami, vládami, regionálnymi orgánmi a cezhranične, podávajú lepší výkon než tie, ktoré sa na spoluprácu zameriavajú v menšej miere. Keďže pre čoraz viac univerzít je spolupráca prioritou, dalo by sa očakávať, že spolupráca v rámci EÚ bude najjednoduchšou možnosťou. Niektoré univerzity v súčasnosti uvádzajú, že môže byť jednoduchšie vytvárať programy so spoločným diplomom s partnermi mimo EÚ.

⁵ [Prieskum Eurobarometra 2018.](#)

⁶ [Európska komisia, Generálne riaditeľstvo pre vzdelávanie, mládež, šport a kultúru, Burneikaitė, G., Pocius, D., Potapova, E. et al.: The road towards a possible joint European degree – Identifying opportunities and investigating the impact and feasibility of different approaches – Final report \(Cesta k možnému spoločnému európskemu diplomu – Identifikovanie možností a preskúmanie vplyvu a uskutočniteľnosti rôznych prístupov – záverečná správa\), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023.](#)

⁷ [Značka spoločný európsky diplom a právny štatút pre aliancie európskych univerzít: 10 projektov v rámci Erasmus+ na ich zavedenie.](#)

⁸ [U-Multirank.](#) Použitými ukazovateľmi sú strategické partnerstvá, medzinárodné spoločné diplomy, stáže, medzinárodné spoločné publikácie, spoločné publikácie s partnermi z priemyslu, regionálne spoločné publikácie a spoločné patenty s priemyslom.

Tempo technologického pokroku sa stále zrýchľuje a borí tradičné hranice medzi predmetmi a odborními. Práca naprieč predmetmi s **medziodborovým prístupom** môže priniesť nové pohľady, ponúknuť nové riešenia problémov zložitého sveta a viesť k rozvoju nových zručností. Jedným z kľúčových prvkov európskeho diplomu bude lepšie využívanie výhod medziodborovej spolupráce založenej na najinovatívnejšom prístupe k učeniu a výskumu v modernom vysokoškolskom vzdelávaní. Európsky diplom založený na takomto prístupe by posilnil inovačnú kapacitu Európy a z dlhodobého hľadiska jej globálnu konkurencieschopnosť.

V skratke: Európsky diplom by podnecoval k vytváraniu viacerých programov so spoločným diplomom, ktoré budú konkurencieschopné a celosvetovo atraktívne pre európskych štátnych príslušníkov aj štátnych príslušníkov tretích krajín vrátane kandidátskych krajín EÚ, a Európu vybaví talentmi a zručnosťami potrebnými pre prosperitu, inovácie a rast.

3. Európsky diplom: kľúčové parametre a pridaná hodnota

3.1. V čom by spočíval európsky diplom?

Európsky diplom:

- by sa **poskytoval ako spoločný diplom na vnútroštátnej, regionálnej alebo inštitucionálnej úrovni ako akýkoľvek iný diplom**, pri plnom zachovávaní zásad subsidiarity, inštitucionálnej autonómie a akademickej slobody;
- by **na dobrovoľnom základe udeľovali spolupracujúce univerzity v celej EÚ** a osvedčovali by sa v ňom dosiahnuté vzdelávacie výstupy ako súčasť **nadnárodných programov**;
- by bol založený na **súbore spoločných kritérií⁹ dohodnutých na európskej úrovni** a uplatňoval by sa na program so spoločným diplomom. Tieto európske kritériá by odrážali spoločné chápanie a špecifické potreby týkajúce sa vybavenia pracovnej sily v Európe príslušnými kompetenciami a zručnosťami na posilnenie jej inovačnej kapacity, a to najmä vzhľadom na dvojakú transformáciu; Prostredníctvom kritérií inkluzívnosti by sa podporila prístupnosť a atraktívnosť pre študentov zo všetkých prostredí vrátane študentov s nedostatkom príležitostí.
- by **umožnili** príslušné vnútroštátne právne predpisy týkajúce sa vysokoškolského vzdelávania **s podporou národných kvalifikačných rámcov¹⁰**, aby sa inštitúciám umožnilo akreditovať a udeľovať takéto diplomy popri iných vnútroštátnych diplomoch na **bakalárskom, magisterskom a doktorandskom** stupni;
- **by sa udeľoval v digitálnom formáte¹¹**;

⁹ V roku 2022 bol spolu s členskými štátmi a so zainteresovanými stranami v oblasti vysokoškolského vzdelávania vypracovaný súbor kritérií. Boli odskúšané v rámci šiestich pilotných experimentálnych projektov programu Erasmus+ v období od apríla 2023 do marca 2024. Na základe pilotných projektov sa navrhli zmeny kritérií, ktorých výsledkom je zoznam stanovený v prílohe 2 k návrhu odporúčania Rady týkajúceho sa zabezpečovania kvality a uznávania.

¹⁰ [Národný kvalifikačný rámec](#) je nástroj na klasifikáciu kvalifikácií podľa súboru kritérií pre dosiahnuté špecifikované stupne vzdelania, ktorého cieľom je integrovať a koordinovať národné kvalifikačné podsystemy a zlepšiť transparentnosť, prístupnosť, rozvoj a kvalitu kvalifikácií vo vzťahu k trhu práce a občianskej spoločnosti.

¹¹ Digitálny formát by mal byť bezpečný a kompatibilný s európskym modelom vzdelávania ako viacjazyčným modelom údajov v oblasti vzdelávania.

- by sa automaticky uznával¹² v celej EÚ.

3.2. *Jeden európsky diplom, veľa výhod*

V rámci výskumu, 40 kôl konzultácií so zainteresovanými stranami, výzvy na predkladanie podkladov a priebežných zistení z prebiehajúcich experimentálnych projektov v oblasti politiky v rámci programu Erasmus+ boli identifikované mnohé výhody a príležitosti súvisiace s vytvorením európskeho diplomu.

Zistenia poukazujú na značný entuziazmus univerzít pre cestu väčšieho zjednodušenia a lepšieho strategického partnerstva. Študenti vyzývajú na to, aby boli spoločné programy dostupnejšie vo väčšom rozsahu. Zamestnávateľia vyjadrujú veľký záujem o viditeľný a jednoducho pochopiteľný nástroj, ktorý skutočne vybaví budúcich pracovníkov kompetenciami, ktoré sa na pracovisku vysoko cenia.

Európsky diplom by mal mať nasledujúce výhody:

Pre študentov:

Študenti by boli ťažiskom európskeho diplomu, ktorý by im poskytoval príležitosť byť súčasťou viacerých akademických komunit, čo by prispelo k rozmanitejšiemu a prepojenejšiemu európskemu vzdelávaciemu priestoru. V nedávnom prieskume¹³ 9 z 10 študentov identifikovali tieto hlavné výhody európskeho diplomu:

- vytváranie väčšieho počtu príležitostí na štúdium vo viacerých európskych krajinách s automatickým uznávaním kreditov;
- uľahčenie ponuky inovačných spoločných študijných programov a bezproblémových akademických skúseností v rôznych kampusoch a
- získavanie zručností a kompetencií vedúcich k vyššej zamestnateľnosti na celom svete.

Pre zamestnávateľov a pracovný trh:

Zamestnávateľia a podniky si vysoko cenia koncepciu európskeho diplomu, ktorý by predstavoval špecifický súbor cenných prierezových kompetencií. Z ich perspektívy by európsky diplom viedol k:

- jednoduchšiemu náboru so zvýšenou transparentnosťou a jasnosťou vďaka európskemu diplomu, ktorý je ľahko čitateľný a pochopiteľný v porovnaní s viacerými diplomami za rovnaký študijný program;
- väčšej atraktívnosti Európy ako destinácie pre talentovaných študentov na získanie zručností relevantných pre európsky trh práce a
- väčšiemu počtu možností spolupráce s univerzitami, napr. účasti na navrhovaní učebných plánov.

¹² [Odporúčanie Rady z 26. novembra 2018 týkajúce sa podpory automatického vzájomného uznávania kvalifikácií získaných v rámci vysokoškolského vzdelávania, vyššieho sekundárneho vzdelávania a odbornej prípravy a výsledkov študijných pobytov v zahraničí \(Ú. v. EÚ C 444, 10.12.2018, s. 1\).](#)

¹³ [Európska komisia, Generálne riaditeľstvo pre vzdelávanie, mládež, šport a kultúru, Burneikaitė, G., Pocius, D., Potapova, E. et al.: The road towards a possible joint European degree – Identifying opportunities and investigating the impact and feasibility of different approaches – Final report \(Cesta k možnému spoločnému európskemu diplomu – Identifikovanie možností a preskúmanie vplyvu a uskutočniteľnosti rôznych prístupov – záverečná správa\), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023.](#)

Pre akademických pracovníkov:

Európsky diplom by formoval nielen akademickú cestu študentov, ale aj prostredie pre akademických a univerzitných pracovníkov a posilnil by postavenie akademikov, aby sa dokázali vyznať v zložitom globalizovanom akademickom prostredí. Z analýzy európskeho registra terciárneho vzdelávania týkajúcej sa 1 500 univerzít vyplýva, že internacionalizácia akademických pracovníkov nie je v rámci rôznych druhov inštitúcií a krajín rovnaká.

Akademickým pracovníkom by európsky diplom priniesol:

- viac príležitostí na mobilitu s cieľom vyskúšať nové pedagogické prístupy a atraktívne učiteľské skúsenosti;
- menej byrokratických prekážok, pričom by im umožnil zameriavať sa na obsah a kvalitu spolupráce, a nie na jej administratívnu stránku a
- prenos vedomostí a zvýšenie zručností s podporou kultúry kontinuálneho vzdelávania a profesijného rozvoja prostredníctvom nadnárodnej spolupráce.

Pre univerzity:

Univerzity vyzývajú na jednoduchšie spôsoby spolupráce. Poskytnutím flexibility a zachovaním štandardov kvality, umožnením spoločného a zjednodušeného rámca na vybudovanie novej spolupráce by európsky diplom univerzitám umožnil:

- združovať zdroje na poskytovanie príležitostí, ktoré by nemohli poskytovať samy;
- odstrániť zbytočné prekážky pre vytvorenie diplomového programu s viacerými univerzitami;
- začleniť študijné pobyty v zahraničí do učebných plánov a
- zaručiť automatické uznávanie týchto kvalifikácií v celej EÚ.

Pre Európsku úniu a jej členské štáty:

Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania majú zásadný význam pri vytváraní prepojení v rámci Európy a so svetom a pri propagácii európskych hodnôt a spôsobu života vo svete. Umožnenie vytvárania viacerých programov so spoločným diplomom by pomohlo prilákať viac talentov do Európy a udržať ich, a to aj v európskych regiónoch, ktoré sa ocitli v pasci rozvoja talentov, pričom by sa podporila spolupráca s univerzitami a so systémami po celom svete. Európsky diplom by:

- posilnil pocit európskej identity a spolupatričnosti;
- posilnil konkurencieschopnosť a povest' európskych systémov vysokoškolského vzdelávania vo svete a umožnil im vytvárať konkurencieschopnejšie spoločné vzdelávacie ponuky, ktoré by prilákali ďalšie talenty z krajín mimo EÚ;
- podporoval vyváženú mobilitu študentov a talentov v rámci EÚ aj mimo nej a
- podporoval európskeho ducha spolupráce v európskom vzdelávacom priestore.

4. Odstránenie prekážok pre európsky diplom – prekážky, ktoré treba prekonať

4.1. Množstvo empirických dôkazov

Na ceste k bezproblémovej a užšej nadnárodnej spolupráci v európskom vzdelávacom priestore stále existuje príliš mnoho prekážok, napríklad tie opísané v nasledujúcom oddiele. Dôkazy o tom vyplynuli z viac ako trojročnej konzultácie so zainteresovanými stranami v oblasti vysokoškolského vzdelávania, a najmä z konzultácie s univerzitami zapojenými do úzkej

nadnárodnej spolupráce, napríklad do aliancií európskych univerzít alebo spoločných študijných programov Erasmus Mundus druhého stupňa vysokoškolského štúdia. Vyzývajú, aby sa našli riešenia na prekonanie zložitých problémov, ktorým čelia.

Mnohé tieto prekážky už boli identifikované v odporúčaní Rady z roku 2022 o budovaní mostov pre účinnú spoluprácu v oblasti vysokoškolského vzdelávania¹⁴. Je mimoriadne dôležité obnoviť úsilie, aby sa pokročilo pri vykonávaní tohto odporúčania Rady. Okrem toho sa stále identifikujú ďalšie prekážky.

To poukazuje na potrebu vybaviť EÚ európskym diplomom ako osobitným a podporným rámcom na prekonanie prekážok.

Program Erasmus+¹⁵ podporuje experimentálne projekty v oblasti politiky zahŕňajúce viac ako 140 univerzít a 60 vnútroštátnych a regionálnych orgánov zodpovedných za akreditáciu, zabezpečovanie kvality a reguláciu vysokoškolského vzdelávania zo všetkých členských štátov, podniky a zástupcov študentov. Spolu zmapovali vyše 1 000 spoločných programov a tieto bohaté poznatky a odborné znalosti využili na preskúmanie koncepcie európskeho diplomu ako značky a ako diplomu.

Prostredníctvom rozhovorov, prieskumov s tisíckami študentov a odborníkov z praxe, záujmových skupín, workshopov a konzultácií sa v rámci projektov uskutočnili diskusie zdola-nahor o pridanej hodnote, ktorú by mohol európsky diplom poskytnúť. Takisto sa zvažili kritériá, ktoré by sa najlepšie hodili k jeho charakteru, a identifikovali sa hlavné prekážky, ktoré bránia spoločným programom dosiahnuť svoj plný potenciál. Tieto prekážky možno zaradiť do týchto skupín:

4.2. Protichodné a zložité právne predpisy a pravidlá, na ktoré poukázali experimentálne projekty v oblasti politiky v rámci programu Erasmus+

Národné systémy vzdelávania a odbornej prípravy a príslušné vnútroštátne právne predpisy a pravidlá sa vo veľkej miere vyvíjali nezávisle bez zohľadnenia možností nadnárodnej spolupráce. To vedie k **rozdielom, ktoré univerzitám úplne bránia** poskytovať nadnárodné spoločné programy a spoločné diplomy alebo im to veľmi sťažujú.

Medzi tieto prekážky okrem iného patria:

- **špecifické vnútroštátne pravidlá týkajúce sa formy záverečných skúšok, stupníc hodnotenia a pracovnej záťaž**e uplatňované v spoločných programoch bránia univerzitám, aby ponúkali skutočne nadnárodné a integrované programy so spoločným diplomom, a študentom ukladajú umelé dodatočné požiadavky;
- **obmedzenia viacjazyčnosti v programoch so spoločným diplomom**. Pri súčasnej zvyšujúcej sa vzdelávacej mobilite by modely nadnárodnej spolupráce pre spoločnej programy uľahčilo, ak by sa zohľadnila a riešila potreba odstrániť prekážky používania viacerých jazykov v záujme študentov, inštitúcií a trhu práce;
- **normatívne pravidlá týkajúce sa fyzickej prítomnosti** s nariadeným minimálnym alebo maximálnym trvaním. Odrážajú svet pred európskou integráciou a digitálnou transformáciou a nepriaznivo ovplyvňujú mobilitu študentov, pričom obmedzujú potenciálne výhody digitálnych technológií pri uľahčovaní nadnárodných vzdelávacích príležitostí;

¹⁴ [Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o budovaní mostov pre účinnú spoluprácu v oblasti vysokoškolského vzdelávania v Európe \(Ú. v. EÚ C 160, 13.4.2022, s. 1\).](#)

¹⁵ [Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2021/817 z 20. mája 2021, ktorým sa zriaďuje Erasmus+: program Únie pre vzdelávanie, odbornú prípravu, mládež a šport \(Ú. v. EÚ L 189, 28.5.2021, s. 1\).](#)

- **nedostatočné uznávanie zmiešaného/online vzdelávania** bráni plnému využitiu potenciálu digitálnych nástrojov vo vzdelávaní, a to vrátane skúseností získaných z pandémie COVID-19. Univerzity, ich zamestnanci a študenti musia byť schopní plne využívať prínosy digitálnej transformácie;
- **obmedzenia účasti pedagogických zamestnancov** z partnerských univerzít uplatňované v nadnárodných spoločných programoch umelo obmedzujú prístup univerzity ku skúseným pracovníkom a brzdia tak jej výkonnosť.

Tieto prekážky sú výzvou pre **akékoľvek nadnárodné partnerstvo**. Mnohé z nich sú v rozpore s myšlienkou európskeho vzdelávacieho priestoru, v ktorom sa študenti majú voľne pohybovať a mať bezproblémový prístup k inkluzívnemu vysokoškolskému vzdelávaniu vysokej kvality.

Udeľovanie titulov a odovzdávanie diplomov študentom takisto podlieha reštriktívnym predpisom, preto je veľmi zložitá. Patria sem obmedzenia týkajúce sa jazyka, overených podpisov, formátu podpisu (digitálny alebo fyzický), schválených log a požiadaviek na konkrétny druh papiera (napr. rozmery, hrúbka, určené miesta tlače). **Proces udelenia spoločného diplomu študentovi môže trvať roky**, ak je vôbec možný.

Predbežné výsledky experimentálnych projektov v oblasti politiky v rámci programu Erasmus+ jasne dokazujú, že európsky diplom by mohol byť spôsobom, ako uvedené prekážky prekonať.

4.3. Nerovnomerné a pomalé zavádzanie nástrojov bolonského procesu

Medzivládny bolonský proces, ktorý sa začal v roku 1999 mimo rámca EÚ, má za cieľ dosiahnuť väčšiu jednotnosť v systémoch vysokoškolského vzdelávania v 49 krajinách vrátane 27 krajín EÚ. Vytvoril sa ním európsky priestor vysokoškolského vzdelávania, ktorý mal uľahčiť mobilitu študentov a zamestnancov, aby sa tak vysokoškolské vzdelávanie stalo inkluzívnejším a dostupnejším, ako aj atraktívnejším a konkurencieschopnejším na svetovej úrovni. Bolonský proces je kľúčom k vybudovaniu nevyhnutnej dôvery v úspešnú vzdelávaciu mobilitu, cezhraničnú akademickú spoluprácu a vzájomné uznávanie študijných pobytov a kvalifikácií získaných v zahraničí.

Kým v bolonskom procese sa zdôrazňuje význam spoločných diplomov, postupuje sa pomaly, a to z dôvodu veľkého geografického rozsahu a rozmanitosti systémov, tradícií, politických a hospodárskych situácií, ktoré zahŕňa. V dôsledku toho nie všetky členské štáty zaviedli potrebné reformy, čo viedlo k nedostatkom v spolupráci medzi 49 krajinami.

Napriek vytvoreniu európskeho prístupu k zabezpečovaniu kvality spoločných programov – celoeurópskeho nástroja, ktorý umožňuje, aby sa spoločné programy hodnotili len raz, – tento nástroj za posledných 9 rokov využilo len niekoľko programov.

Niektoré nástroje bolonského procesu, týkajúce sa najmä zabezpečovania kvality a uznávania, zatiaľ nepriniesli zamýšľané výsledky. V rámci EÚ môžu zavedené rozhodovacie a vykonávacie mechanizmy nadnárodnej spolupráce ešte viac uľahčiť realizáciu európskeho vzdelávacieho priestoru pomocou účinných riešení umožňujúcich univerzitám efektívne spolupracovať vďaka dôveryhodným a vysoko ceneným diplomom.

4.4. Mali by sa ďalej zlepšiť systémy zabezpečovania kvality a uznávania vo vysokoškolskom vzdelávaní

Každý program, či už spoločný alebo iný, musí byť akreditovaný prostredníctvom spoľahlivého procesu zabezpečovania kvality, aby mohol viesť k vydaniu diplomu. Je to dôležité, aby sa zaručila potrebná dôvera v kvalitu poskytovaného vzdelania.

Mnohé inštitúcie vysokoškolského vzdelávania v Európe uvádzajú, že proces zabezpečovania kvality pre nadnárodné programy je príliš dlhý a nákladný. Čím viac univerzít z rôznych krajín je zapojených do spoločného programu, tým je proces zložitejší. Niekedy môže získanie akreditácie trvať až dva roky. Zdlhavé procesy neumožňujú univerzitám prispôbiť sa meniacim sa okolnostiam a rýchlo reagovať na vznikajúce politické, hospodárske alebo spoločenské potreby.

Uznávanie kvalifikácií a študijných pobytov v zahraničí nie je zatiaľ vo všetkých krajinách automatické, a to najmä ak sa toto rozhodnutie prijíma na úrovni inštitúcie vysokoškolského vzdelávania. To pridáva značnú záťaž absolventom univerzít a obmedzuje ich možnosť voľného pohybu na vzdelávacie a pracovné účely.

Hoci je zabezpečovanie kvality v zásade kľúčové pre zaistenie dôvery vo vzdelávací systém, mnohé rozdiely sú už zastarané a nevhodné na svoj účel a vyvírajú zbytočnú byrokráciu.

4.5. Prekážky účasti zamestnancov na nadnárodnej spolupráci a spoločných diplomoch

Vypracovanie kvalitného programu so spoločným diplomom si vyžaduje čas a **úsilie akademických pracovníkov**. Priekopnícky vývoj nových nadnárodných projektov si vyžaduje osobitne zameraných zamestnancov so špecifickými zručnosťami – a vzhľadom na špecifické problémy a prekážky ide o prácu na plný úväzok. Skúsenosti s nadnárodnými programami však ukazujú, že je tu riziko: nadnárodná spolupráca ľudí, ktorí sa do nej zapoja, niečo stojí, keďže sa im za ich prácu vždy nedostáva uznania a ocenenia, ktoré si zaslúžia. Zamestnanci sa okrem toho musia neustále profesijne rozvíjať, aby udržali vysokú kvalitu týchto medziodborových pedagogických programov.

V osobitnom prieskume¹⁶ 66 % respondentov zo sektora vysokoškolského vzdelávania súhlasilo s tým, že nadnárodná spolupráca je súčasťou stratégie ich inštitúcie vysokoškolského vzdelávania, **ale len 39 % súhlasilo, že kariérne dráhy akademických pracovníkov skutočne umožňujú a podporujú činnosti nadnárodnej spolupráce a motivujú k nim**. Zhoduje sa to s výzvami identifikovanými v predchádzajúcich prieskumoch vrátane „množstva práce nad rámec bežných činností“ (80 % respondentov) a „získania a udržania angažovanosti akademických pracovníkov“ (72 %).

5. Ako tieto prekážky prekonať – konkrétne kroky na ceste k európskemu diplomu

Európsky diplom by poskytol účinný spôsob na prekonanie týchto prekážok tým, že by sa národným systémom vysokoškolského vzdelávania v EÚ poskytli prostriedky na vývoj, posudzovanie a udeľovanie spoločných diplomov na základe spoločne dohodnutých európskych kritérií, ktoré presahujú hranice štátov alebo regiónov. Poskytlo by to komplexné riešenie s cieľom zlepšiť bezproblémovú a užšiu

¹⁶

Pozri výsledky sprievodného pracovného dokumentu útvarov Komisie SWD(2024) 74.

nadnárodnú spoluprácu v rámci európskeho vzdelávacieho priestoru a pomohlo vyriešiť nedostatok strategických zručností v EÚ.

Dva návrhy odporúčaní Rady, ktoré sprevádzajú toto oznámenie, takisto zaručia, že európsky diplom sa bude môcť opierať o vhodné systémy zabezpečovania kvality a uznávania s atraktívnymi kariérnymi vyhliadkami pre akademikov, ktorí sa do nich zapoja. Jeho úspech bude závisieť od pripravenosti a zapojenia členských štátov a prípadne regionálnych samospráv do každého kroku.

5.1. Urobiť z Európy základňu talentov pre inovácie a konkurencieschopnosť

5.1.1. Stanovenie spoločných európskych kritérií pre európsky diplom

Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania by mohli udeľovať európsky diplom na základe **posúdenia, ktoré vykonajú príslušné existujúce vnútroštátne štruktúry**, týkajúceho sa toho, či spoločný program spĺňa jasne **vymedzené a spoločne dohodnuté európske kritériá**. Obsah týchto kritérií by tvoril základ európskeho diplomu a určoval by úroveň jeho ambicióznosti, pričom by stanovoval, čo tento diplom znamená a čím sa líši od diplomov udeľovaných inde vo svete.

Navrhované **európske kritériá sa stanovujú v prílohe II** k návrhu **odporúčania Rady týkajúceho sa európskeho systému zabezpečovania kvality a uznávania vo vysokoškolskom vzdelávaní**.

Navrhované kritériá pre európsky diplom:

- excelentnosť nadnárodnej organizácie a riadenia programov: spoločné programy vychádzajú z bolonských nástrojov a štandardov, ako aj nástrojov a štandardov EÚ, navrhujú a realizujú sa spoločne na základe spoločných mechanizmov zabezpečovania kvality,
- relevantnosť vzdelávacích skúseností: spoločné programy sú zamerané na študentov a zahŕňajú príležitosti relevantné pre trh práce, zložky interdisciplinárnosti, mobilitu študentov a nadobúdanie horizontálnych a digitálnych zručností,
- dodržiavanie európskych hodnôt: spoločné programy podporujú demokraciu, viacjazyčnosť, inkluzívnosť a environmentálnu udržateľnosť

Ich cieľom je podpora tvorby väčšieho počtu spoločných programov v súlade s víziou stanovenou v európskej stratégii pre univerzity, a to najmä pokiaľ ide o umožnenie rozvoja študentov ako kreatívnych a kriticky mysliacich jednotlivcov, ktorí vedú riešiť problémy, aktívnych a zodpovedných občanov, ktorí sa ako aktéri zmeny angažujú vo svojich komunitách, aby pozitívne ovplyvnili spoločnosť, ktorá ich obklopuje.

Tým, že sa v nich stanovujú **náročné štandardy**, poskytujú európske kritériá základ pre excelentnosť nadnárodnej spolupráce medzi inštitúciami, poskytovanie nadnárodných vzdelávacích skúseností, výučbu a vzdelávanie zamerané na študenta (vrátane poskytovania interdisciplinarity, mobility a prístupov zameraných na študenta), relevantnosť pre trh práce a potreby spoločnosti (spolupráca s podnikmi, verejným sektorom a občianskou spoločnosťou, poskytovanie prierezových, zelených a digitálnych zručností) a rešpektovanie spoločných hodnôt (viacjazyčnosť, inkluzívnosť, demokratické hodnoty). Keďže neexistuje univerzálne riešenie, európske kritériá sú dostatočne flexibilné na to, aby bol európsky diplom **dostupný pre všetky typy univerzít, všetky oblasti a odbory a na všetkých stupňoch** a zároveň rešpektoval rozmanitosť akademických tradícií a systémov.

Navrhované európske kritériá **vychádzajú z používania existujúcich nástrojov** vyvinutých v EÚ a v rámci bolonského procesu a zaisťujú, aby európsky diplom spĺňal najvyššie štandardy spolupráce v oblasti vysokoškolského vzdelávania. Univerzitám ponúkajú rámec na spoluprácu pri riešení nedostatku strategických zručností na európskom trhu práce. Rešpektujú **subsidiaritu, inštitucionálnu autonómiu a akademickú slobodu**.

Keďže Európa sa vyznačuje rôznorodým prostredím vysokoškolského vzdelávania s rôznorodým historickým vývojom a tradíciami, na dosiahnutie spoločného chápania podstaty európskeho diplomu si sú potrebné spoločné úvahy a spoločné úsilie.

Tento proces úvah sa začal krátko po prijatí záverov Rady o európskej stratégii na posilnenie postavenia inštitúcií vysokoškolského vzdelávania pre budúcnosť Európy v apríli 2022¹⁷. Predbežný návrh kritérií bol vypracovaný spoločne s vnútroštátnymi a regionálnymi orgánmi, inštitúciami vysokoškolského vzdelávania, akreditačnými agentúrami a agentúrami na zabezpečovanie kvality, so študentskými organizáciami a zástupcami z verejného a zo súkromného sektora.

Po svojom vymedzení boli **otestované** v 6 experimentálnych projektoch v oblasti politiky v rámci programu Erasmus+. Do testovania bolo zapojených vyše **140 inštitúcií vysokoškolského vzdelávania vo všetkých členských štátoch**, 60 vnútroštátnych a regionálnych orgánov **vrátane 17 ministerstiev a 20 národných agentúr na zabezpečovanie kvality, študentských organizácií a hospodárskych a sociálnych partnerov**. Výsledkom bolo, že sa v rámci **pilotných projektov navrhla revízia kritérií**. Navrhované európske kritériá stanovené v prílohe II k návrhu odporúčania Rady týkajúceho sa európskeho systému zabezpečovania kvality a uznávania vo vysokoškolskom vzdelávaní **sú výsledkom tejto revízie**.

Očakáva sa, že ako ďalší krok Rada EÚ tento návrh predloží.

Testované kritériá budú základom pre dôkladné diskusie a dialógy s členskými štátmi, sektorom vysokoškolského vzdelávania, hospodárskymi a sociálnymi partnermi, aby sa mohlo prejsť k ďalším krokom zahŕňajúcim vytvorenie európskeho diplomu a poskytnutie ďalších usmernení na ich zavádzanie.

Opatrenia:

Komisia vyzýva Radu EÚ, aby **predložila návrh odporúčania Rady týkajúci sa európskeho systému zabezpečovania kvality a uznávania vo vysokoškolskom vzdelávaní vrátane prílohy II**, v ktorej sa stanovujú **európske kritériá pre európsky diplom**.

Komisia bude podporovať dialóg s členskými štátmi, so sektorom vysokoškolského vzdelávania, s hospodárskymi a sociálnymi partnermi, aby sa mohlo prejsť k ďalším krokom zahŕňajúcim vytvorenie európskeho diplomu a pomáhať s procesom spolupráce s členskými štátmi a so zainteresovanými stranami na jeho zavádzaní.

¹⁷ [Závery Rady o európskej stratégii na posilnenie postavenia inštitúcií vysokoškolského vzdelávania pre budúcnosť Európy \(Ú. v. EÚ C 167, 21.4.2022, s. 9\).](#)

5.1.2. Členské štáty si vyberú úroveň, z ktorej sa vydajú na cestu vedúcu k európskemu diplomu

Keďže východiskové situácie, názory a tradície členských štátov sa budú nevyhnutne líšiť, k vytvoreniu európskeho diplomu nemôže dôjsť zo dňa na deň. Takisto ho nemožno dosiahnuť na základe univerzálneho prístupu.

V tomto oznámení sa pre členské štáty, ktoré sa rozhodnú vydať na cestu vedúcu k európskemu diplomu, stanovuje postupný prístup a konečná úroveň ambícií. Tento prístup zohľadňuje rôznorodosť členských štátov a ich inštitúcií vysokoškolského vzdelávania a umožňuje im napredovať pri vytváraní európskeho diplomu vlastným tempom. Členské štáty by sa mohli krok za krokom posúvať k spoločne stanovenému cieľu s dvomi vstupnými bodmi: **európsky diplom a prípravná európska značka, ktorá by označovala splnenie európskych kritérií.**

Každé konzorcium inštitúcií vysokoškolského vzdelávania by si, pokiaľ by si to želalo, mohlo nájsť správny štartovací bod a časom sa posunúť na čoraz integrovanejšiu cestu.

Na cestu k európskemu diplomu by sa dalo vydať z dvoch rôznych vstupných bodov:

Vstupný bod: prípravná európska značka

Programy so spoločným diplomom, ktoré spĺňajú európske kritériá, by mohli od príslušných orgánov zodpovedných za akreditáciu a/alebo zabezpečovanie kvality programov vysokoškolského vzdelávania (univerzity so samoakreditáciou, akreditačné agentúry, agentúry na zabezpečovanie kvality) dostať európsku značku. Hoci **táto značka bude silným nástrojom na presadzovanie značky**, nevyrieši prekážky, ktorým univerzity čelia pri vytváraní a realizovaní programov so spoločným diplomom. Táto cesta by sa univerzitám otvorila po prijatí navrhovaných európskych kritérií a vypracovaní usmernení na ich zavedenie.

Vstupný bod: európsky diplom

Európsky diplom budú spoločne udeľovať viaceré univerzity z rôznych krajín (napr. aliancia európskych univerzít). Európsky diplom by sa **začlenil ako nový druh kvalifikácie do vnútroštátnych právnych predpisov**. To by univerzitám a študentom ponúklo značné zjednodušenie, pretože by sa odstránili rozdiely medzi vnútroštátnymi pravidlami a univerzitám v EÚ by sa tak poskytol spoločný a jasný rámec pre tvorbu programov so spoločným diplomom. Tak ako každý diplom, aj európsky diplom by v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a národnými kvalifikačnými rámcami akreditovali príslušné orgány na inštitucionálnej, regionálnej alebo vnútroštátnej úrovni.

Európsky diplom by tiež mohli udeľovať právne subjekty zriadené viacerými univerzitami z rôznych krajín (napr. aliancia európskych univerzít, ktorá je právnym subjektom). Niektoré aliancie univerzít už takéto právne subjekty zriadili a skúmajú využitie existujúcich európskych zákonných nástrojov, napríklad európskych zoskupení územnej spolupráce (EZÚS). Táto cesta by bola pre univerzity najjednoduchšia a najefektívnejšia, pokiaľ ide o súvisiace náklady a potrebné zdroje.

5.1.3. Systémy zabezpečovania kvality vhodné na daný účel

Systémy zabezpečovania kvality sú nevyhnutnou podmienkou zodpovednosti a na zlepšenie výkonnosti univerzít. Vytvárajú základ dôvery v kvalitu vysokoškolského vzdelávania, ktoré sa poskytuje študentom. Európsky diplom by vo väčšej miere ako ktorýkoľvek iný druh diplomu

závisel od vzájomnej dôvery a dôveryhodných systémov zabezpečovania kvality. Preto je vytvorenie systémov zabezpečovania kvality vhodných na daný účel predpokladom pre vytvorenie európskeho diplomu, ale zároveň je takisto prínosné pre všetky programy vrátane tých, ktoré vedú k udeleniu mikrocertifikátov, a umožňuje ďalšie automatické uznávanie kvalifikácií. Členské štáty na to budú musieť:

- vypracovať efektívnejšie a jednoduchšie **procesy zabezpečovania kvality** pre všetky druhy programov;
- **vytvoriť nový európsky rámec** pre externý multiinštitucionálny prístup k zabezpečovaniu kvality, ktorý umožní udržateľným alianciám inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, aby si samy akreditovali programy so spoločným diplomom a spoločné mikrocertifikáty, pričom sa nadviaže na výsledky projektov QA fit¹⁸ a IMINQA¹⁹ v rámci programu Erasmus+; a
- používať vhodné procesy zabezpečovania kvality, ktoré budú inštitúciám vysokoškolského vzdelávania pomáhať pri vykonávaní **automatického uznávania kvalifikácií a študijných pobytov v zahraničí**.

Opatrenia: Komisia spolu s týmto oznámením predkladá **odporúčanie Rady týkajúce sa európskeho systému zabezpečovania kvality a uznávania vo vysokoškolskom vzdelávaní**. Komisia vyzýva Radu EÚ, aby predložila návrh a plány na podporu jeho vykonávania v budúcnosti prostredníctvom cielených opatrení podrobne opísaných v bode 5.2.4.

5.1.4. Atraktívnejšia akademická kariéra vo vysokoškolskom vzdelávaní

V globálnej vedomostnej ekonomike bude budúcnosť Európy formovať výkonnosť jej vzdelávacích systémov a konkurencieschopnosť v globálnom súperení o talenty. Realizácia tejto ambicióznejšej vízie európskeho diplomu bude závisieť od excelentných akademikov, ktorí budú učiť absolventov a vybavia ich tými správnymi zručnosťami. Excelentné nadnárodné programy nebudeme môcť vytvárať bez toho, aby sa excelentným ľuďom poskytla motivácia zapojiť sa do tohto úsilia. Preto je zvýšenie atraktívnosti akademickej kariéry vo vysokoškolskom vzdelávaní kľúčovým faktorom umožňujúcim vytvorenie európskeho diplomu. Členské štáty na to budú musieť:

- lepšie propagovať, uznávať a oceňovať prácu akademikov budujúcich úzku nadnárodnú spoluprácu, napríklad vytváranie programov so spoločným diplomom;
- lepšie propagovať, uznávať a oceňovať rôzne akademické úlohy a činnosti vrátane inovatívnej a efektívnej výučby a
- podporovať konkurencieschopné, bezpečné, spravodlivé a nediskriminačné pracovné podmienky na prilákanie a udržanie zamestnancov.

Opatrenia: Komisia spolu s týmto oznámením predkladá **odporúčanie Rady týkajúce sa atraktívnej a udržateľnej kariéry vo vysokoškolskom vzdelávaní**, ktoré dopĺňa odporúčanie Rady týkajúce sa európskeho rámca na prilákanie a udržanie talentov v oblasti výskumu, inovácií a podnikania v Európe²⁰. Komisia vyzýva Radu EÚ, aby predložila návrh a plány na podporu

¹⁸ [Quality Assurance Fit for the Future \(QA-FIT\) \(Zabezpečovanie kvality pripravené na budúcnosť\).](#)

¹⁹ [Implementation and Innovation in Quality Assurance through peer learning \(IMINQA\) \(Vykonávanie a inovácie v zabezpečovaní kvality prostredníctvom partnerského učenia\).](#)

²⁰ [Odporúčanie Rady z 18. decembra 2023 týkajúce sa európskeho rámca na prilákanie a udržanie talentov v oblasti výskumu, inovácií a podnikania v Európe \(Ú. v. EÚ C, C/2023/1640, 29.12.2023\).](#)

jeho vykonávania v budúcnosti prostredníctvom cielených opatrení podrobne opísaných v bode 5.2.5.

5.2. Komisia bude konať ako sprostredkovateľka a podporovateľka

Vychádzajúc zo širokej základne empirických dôkazov, je cieľom tohto oznámenia poskytnúť víziu možných spôsobov napredovania k tomu, aby sa európsky diplom stal realitou. Jeho cieľom je aj poskytnúť príspevok do **otvoreného dialógu s členskými štátmi**, so zainteresovanými stranami v oblasti vysokoškolského vzdelávania a s hospodárskymi a sociálnymi partnermi o ďalších krokoch vpred. Komisia uľahčí a podporí činnosť členských štátov týmito opatreniami.

5.2.1. Sprostredkovanie dialógu o výsledkoch a odporúčaníach experimentov v oblasti politiky v rámci programu Erasmus+ týkajúcich sa značky európskeho diplomu a právneho postavenia aliancií inštitúcií vysokoškolského vzdelávania

Komisia zverejní na jeseň 2024 **správu** o konečných výsledkoch experimentálnych projektov v oblasti politiky v rámci programu Erasmus+.

Následne plánuje v roku 2025 zriadiť „**politické laboratórium pre európsky diplom**“. Začne sa séria osobitných dôkladných diskusií a cielených stretnutí s účasťou expertov z členských štátov, inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, agentúr na zabezpečovanie kvality/akreditačných agentúr, zástupcov študentstva a hospodárskych a sociálnych partnerov s cieľom urýchliť činnosť a všetky nevyhnutné vnútroštátne reformy a vypracovať vykonávacie usmernenia a akčné plány. Ich cieľom bude podporiť partnerské učenie a poskytnúť usmernenia týkajúce sa pokroku pri vytváraní európskeho diplomu.

Opatrenie: Komisia plánuje podporiť spoluprácu prostredníctvom **politického laboratória pre európsky diplom** podporovaného v rámci programu Erasmus+, ktoré sa má zriadiť v roku 2025, s cieľom zapojiť členské štáty a širšiu komunitu vysokoškolského vzdelávania do vypracúvania a vykonávania usmernení týkajúcich sa pokroku pri vytváraní európskeho diplomu.

5.2.2. Európske finančné stimuly

Program **Erasmus+** bude naďalej poskytovať podporu alianciám európskych univerzít, spoločným študijným programom Erasmus Mundus druhého stupňa vysokoškolského štúdia, spoločným doktorandským programom v rámci akcií Marie Curie-Sklódowskej a programom označených značkou Európskeho inovačného a technologického inštitútu (značkou EIT), ktoré fungujú ako priekopníci zavádzania európskeho diplomu. Okrem toho sa bude z programu Erasmus+ podporovať návrh a využívanie európskych diplomov prostredníctvom **osobitnej podpory**, pričom sa bude vychádzať z úspešného príkladu opatrení na tvorbu študijných programov Erasmus Mundus.

Komisia plánuje začať v roku 2025 „**projekty na podporu cesty k európskemu diplomu**“ ako súčasť tvorby projektov spolupráce zameraných na budúcnosť v rámci programu Erasmus+. To poskytne členským štátom, ako aj ich akreditačným agentúram a agentúram na zabezpečovanie kvality, univerzitám, študentom, hospodárskym a sociálnym partnerom **finančné stimuly**, aby sa vydali na cestu vedúcu k európskemu diplomu.

Nástroj technickej podpory²¹ môže takisto poskytnúť technické odborné znalosti pri navrhovaní a zavádzaní nevyhnutných reforiem s usmerneniami a podporou na zlepšenie právnych a

²¹

[Nástroj technickej podpory.](#)

administratívnych rámcov, podporiť spoluprácu medzi univerzitami, výskumníkmi a podnikmi, zlepšiť mechanizmy zabezpečovania kvality a atraktivnosť kariéry vo vysokoškolskom vzdelávaní.

Opatrenia:

Komisia plánuje od roku 2025 **sprístupniť európske finančné stimuly** prostredníctvom programov ako Erasmus+ a s cieľom podporiť tvorbu európskych diplomov. Komisia tiež plánuje začať „**projekty na podporu cesty k európskemu diplomu**“ s cieľom motivovať sa všetkých aktérov, aby sa zapojili.

Komisia vyzýva univerzity a komunitu vysokoškolského vzdelávania, aby čo najlepšie využívali **možnosti financovania z prostriedkov EÚ**, napríklad z programov Erasmus+ alebo Digitálna Európa, s cieľom podporiť univerzity a zamestnancov, aby začali vytvárať a ponúkať európske diplomy v plnej spolupráci s vnútroštátnymi a regionálnymi orgánmi a hospodárskymi a sociálnymi partnermi.

5.2.3. Podpora a urýchlenie vykonávania odporúčania Rady o budovaní mostov pre účinnú spoluprácu v oblasti vysokoškolského vzdelávania v Európe

Plné vykonávanie odporúčania Rady o budovaní mostov pre účinnú spoluprácu v oblasti vysokoškolského vzdelávania v Európe prijatého v apríli 2022 by značne uľahčilo cestu k európskemu diplomu. **Správa** o jeho vykonávaní, ktorá sa má zverejniť v polovici roka 2024 a ktorej zhrnutie sa uvádza v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie, poukazuje na rozmanitosť prostredia vysokoškolského vzdelávania v Európe, pokiaľ ide o opatrenia umožňujúce užšiu nadnárodnú spoluprácu, a na nerovnomerný pokrok v tejto oblasti. Hoci sa zdá, že niektoré členské štáty zavádzajú rôzne zásady odporúčania a už začali uskutočňovať reformy, z iných krajín hlásia pomalší pokrok.

Na základe výsledkov správy Komisia navrhuje organizovať od jesene 2024 **sériu aktivít partnerského učenia** medzi členskými štátmi s cieľom prehĺbiť diskusiu o boji proti administratívnym prekážkam s cieľom urýchliť pokrok pri vykonávaní odporúčania.

Opatrenia:

Komisia bude podporovať vykonávanie odporúčaní Rady vrátane odporúčania o **budovaní mostov pre účinnú spoluprácu v oblasti vysokoškolského vzdelávania v Európe**. Od jesene 2024 možno organizovať aktivity partnerského učenia s cieľom bojovať proti pretrvávajúcim prekážkam.

Komisia vyzýva členské štáty, aby zohľadnili **súčasné a budúce odporúčania Rady v oblasti vysokoškolského vzdelávania**, aby sa pokračovalo v odstraňovaní prekážok nadnárodnej spolupráce a pripravila sa cesta k európskemu diplomu.

5.2.4. Podpora vykonávania budúceho odporúčania Rady o zabezpečovaní kvality a uznávaní kvalifikácií

Na to, aby sa európsky diplom stal skutočnosťou, je potrebný prístup založený na dobrovoľnosti, ktorý všetkým systémom vysokoškolského vzdelávania ponúka spôsob, ako sa na túto cestu vydať bez ohľadu na to, aký je ich východiskový bod. Takisto si to vyžaduje aktívne zapojenie študentov a vedúcich inštitúcií, aby sa pre univerzity vytvorila pôda pre vytvorenie európskych diplomov, pričom sa zabezpečí, že tieto diplomy budú orientované na študentov, strategicky motivované a zosúladené s najlepšími postupmi v rámci európskeho vzdelávacieho priestoru. Komisia vo

svojom návrhu odporúčania Rady týkajúceho sa európskeho systému zabezpečovania kvality a uznávania vo vysokoškolskom vzdelávaní navrhuje:

- vytvoriť **politické laboratórium pre európsky diplom**: okrem poskytovania usmernení a konkrétnych akčných plánov týkajúcich sa pokroku pri vytváraní európskeho diplomu (pozri oddiel 5.2.1) by tiež vypracúvalo usmernenia o vykonávaní medziinštitucionálnych rámcov zabezpečovania kvality aliancií inštitúcií vysokoškolského vzdelávania;
- vytvoriť „**fórum o európskom diplome**“ ako každoročné podujatie organizované Komisiou v spolupráci s predsedníctvom Rady, kde by sa mohli stretávať zainteresované strany a zhodnotiť celkový pokrok, ktorý sa dosiahol pri vytváraní európskeho diplomu, a to aj prostredníctvom politického laboratória pre európsky diplom. Toto fórum by zahŕňalo predstaviteľov členských štátov a regiónov na vysokej úrovni, najreprezentatívnejšie organizácie zainteresovaných strán v oblasti zabezpečovania kvality (napr. ENQA, EQAR), sieť národných informačných centier pre akademické uznávanie (NARIC), národne kvalifikačné rámce, sociálnych partnerov v oblasti vzdelávania a zástupcov hospodárskych a sociálnych partnerov;
- ďalší rozvoj **databázy výsledkov externého zabezpečovania kvality (DEQAR)**²², aby bola používateľsky ústretovejšia a priamo sa prepojila s automatickým uznávaním kvalifikácií;
- ďalšia podpora zavádzania **európskeho systému sledovania uplatnenia absolventov**²³ s cieľom zlepšiť kvalitu a relevantnosť vysokoškolského vzdelávania poskytovaním spätnej väzby o výsledkoch absolventov, ako aj zlepšením porovnávania a referenčného porovnávania krajín a inštitúcií.

Opatrenia:

V roku 2025 Komisia plánuje vytvoriť **fórum o európskom diplome** s cieľom monitorovať pokrok pri vytváraní európskeho diplomu.

Komisia plánuje ďalej podporovať rozvoj **európskeho systému sledovania uplatnenia absolventov**.

Komisia vyzýva členské štáty, univerzity, sektor vysokoškolského vzdelávania, hospodárskych a sociálnych partnerov, aby **spoločne navrhovali vykonávacie usmernenia a akčné plány pre európsky diplom** tým, že sa budú zúčastňovať na fóre o európskom diplome a aktívne sa zapoja do práce budúceho politického laboratória pre európsky diplom. Takisto sa vyzývajú, aby využili túto príležitosť **aktívne spolupracovať a ponúkali študentom skutočne nadnárodné vzdelávacie skúsenosti**, ktoré pripraví kvalifikovanú pracovnú silu pripravenú prijať výzvy na európskej aj globálnej úrovni.

5.2.5. Podpora vykonávania odporúčania Rady týkajúceho sa atraktívnej a udržateľnej kariéry vo vysokoškolskom vzdelávaní

Efektívna a inovatívna nadnárodná spolupráca v oblasti vysokoškolského vzdelávania si vyžaduje angažovanosť vysokokvalifikovaných akademických pracovníkov, ktorí sa môžu zapojiť do úzkych dlhodobých partnerstiev s partnermi z iných inštitúcií. Komisia vo svojom návrhu

²² DEQAR je databáza výsledkov externého zabezpečovania kvality určená pre agentúry na zabezpečovanie kvality uvedené v Európskom registri zabezpečenia kvality vysokoškolského vzdelávania (EQAR). Všetky agentúry zaregistrované v EQAR môžu v databáze zverejňovať svoje správy. Účasť v DEQAR je dobrovoľná (<https://www.eqar.eu/qa-results/search/>).

²³ [Odporúčanie Rady z 20. novembra 2017 týkajúce sa sledovania uplatnenia absolventov \(Ú. v. EÚ C 423, 9.12.2017, s. 1\).](#)

odporúčania Rady týkajúcom sa atraktívnej a udržateľnej kariéry vo vysokoškolskom vzdelávaní navrhuje:

- pripraviť **usmernenia** týkajúce sa osvedčeného postupu v oblasti kariéry vo vysokoškolskom vzdelávaní a personálnych politík, ako aj rámec kompetencií pre akademických pracovníkov, pričom sa bude vychádzať z existujúcich relevantných rámcov kompetencií na úrovni Únie, ako je Európsky rámec kompetencií pre výskumných pracovníkov;
- podporovať organizovanie osobitného sociálneho dialógu;
- **monitorovať** kľúčové prvky odporúčania prostredníctvom **európskeho monitorovacieho strediska pre sektor vysokoškolského vzdelávania**²⁴;
- podporovať **synergie** s odporúčaním Rady týkajúcim sa európskeho rámca na prilákanie a udržanie talentov v oblasti výskumu, inovácií a podnikania v Európe vypracovaným v kontexte európskeho výskumného priestoru a uplatniteľným na kariéru v oblasti výskumu vo všetkých sektoroch vrátane akademického;
- uľahčiť **partnerské učenie** medzi členskými štátmi, inštitúciami vysokoškolského vzdelávania, odborníkmi v rámci programu Erasmus Mundus a alianciami európskych univerzít týkajúce sa toho, ako primerane oceniť akademických pracovníkov zapojených do nadnárodnej spolupráce a výučby; udržateľné kariérne vyhliadky a opatrenia na riadenie talentov určené pre zamestnancov podieľajúcich sa na koordinácii a rozvoji udržateľných aliancií, ako sú aliancie európskych univerzít.

Opatrenie: Komisia plánuje podporovať vykonávanie **odporúčania Rady týkajúceho sa atraktívnej a udržateľnej kariéry** vo vysokoškolskom vzdelávaní prostredníctvom podpory, partnerského učenia a monitorovania.

5.2.6. Synergie s ďalšími súvisiacimi opatreniami

Komisia je odhodlaná zabezpečiť synergie s ďalšími relevantnými opatreniami a politikami s cieľom podporiť bezproblémovú a úspešnú cestu k európskemu diplomu. Na tento účel plánuje:

- pokračovať v podpore zavádzania nástrojov bolonského procesu a siete národných informačných centier pre akademické uznávanie (NARIC) prostredníctvom „**tímov na podporu urýchlenia automatického uznávania**“ financovaných z programu Erasmus+ s cieľom zabezpečiť rýchlejší pokrok v oblasti automatického uznávania kvalifikácií,
- pokračovať v propagácii príležitostí na využitie študijných programov, obsahu a materiálov vypracovaných európskymi akadémiemi emisne neutrálneho priemyslu na účely spoločných diplomov zameraných na nedostatok zručností v oblasti zelenej transformácie a v priemyselných odvetviach využívajúcich emisne neutrálne technológie,
- preskúmať synergie a prepojenia medzi **smernicou o uznávaní odborných kvalifikácií, v ktorej sa stanovuje rámec EÚ pre uznávanie kvalifikácií na účely prístupu k regulovaným povolaniam**²⁵, a európskym diplomom a

²⁴ [Ročný pracovný program programu Erasmus+ na rok 2024: programu Únie pre vzdelávanie, odbornú prípravu, mládež a šport C\(2023\) 6157 z 18. septembra 2023.](#)

²⁵ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií \(Ú. v. EÚ L 255, 30.9.2005, p. 22\).](#)

- zabezpečiť konzistentnosť a synergie medzi európskym diplomom a ďalším rozvojom **európskeho kvalifikačného rámca**²⁶, **viacjazyčnej platformy Europass**²⁷, **európskych digitálnych certifikátov pre vzdelávanie**²⁸ a európskej klasifikácie zručností a povolání (ESCO)²⁹.

Opatrenia:

Komisia bude pokračovať v podpore zavádzania **nástrojov bolonského procesu** prostredníctvom výzvy programu Erasmus+ týkajúcej sa európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania v roku 2024.

Plánuje preskúmať väzby medzi európskym diplomom a **smernicou** o uznávaní odborných kvalifikácií a zabezpečiť konzistentnosť s **európskym kvalifikačným rámcom, európskymi digitálnymi certifikátmi pre vzdelávanie** a **európskou klasifikáciou zručností a povolání (ESCO)**.

5.2.7. Vyhodnotenie pokroku v úzkej spolupráci s členskými štátmi a so zainteresovanými stranami

Na základe dosiahnutého pokroku a posúdení vhodnosti na daný účel dvoch vstupných bodov k európskemu diplomu Komisia plánuje začať s ďalšou prácou zameranou na budúcnosť vrátane:

- **preskúmania pokroku pri vytváraní európskeho diplomu v členských štátoch** v spolupráci s politickým laboratóriom pre európsky diplom a fórom o európskom diplome;
- spolupráce s členskými štátmi na ďalších krokoch pri vytváraní **právnej subjektivity aliancií inštitúcií vysokoškolského vzdelávania**³⁰.

Opatrenie:

Komisia plánuje **v spolupráci s členskými štátmi a so zainteresovanými stranami** vyhodnotiť **pokrok** v každom kroku vytvárania európskeho diplomu.

Komisia vyzýva členské štáty, aby pracovali na vytváraní európskeho diplomu a využívali pri tom **podporu, ktorú poskytujú nástroje EÚ a partnerské učenie**, s cieľom zapojiť sa do nevyhnutných reforiem.

5.2.8. Monitorovanie a podpora reforiem

Komisia je veľmi odhodlaná zabezpečiť nepretržitú podporu pre členské štáty na ich ceste k efektívnym reformám vedúcim k európskemu diplomu a nabáda ich, aby podnikli kroky na dosiahnutie maximálneho využívania prostriedkov z rozpočtu EÚ a plné využívanie podpory vhodných a existujúcich nástrojov financovania EÚ. Komisia okrem toho členským štátom pripomína vysokú relevantnosť a význam monitora vzdelávania a odbornej prípravy a európskeho semestra pre podporu a zrýchlenie tempa vnútroštátnych reforiem.

Pokiaľ ide o budúcu podporu po roku 2027, Komisia pripomína, že jej návrh nadchádzajúceho viacročného finančného rámca a súvisiaci výsledok rokovaní sa v tejto fáze nedajú odhadnúť.

²⁶ [Odporúčanie Rady z 22. mája 2017 týkajúce sa európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie \(Ú. v. EÚ C 189, 15.6.2017, s. 15\).](#)

²⁷ [Europass.](#)

²⁸ [Európske digitálne certifikáty pre vzdelávanie.](#)

²⁹ [Európska klasifikácia zručností a povolání.](#)

³⁰ Ako sa uvádza v oznámení Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o európskej stratégii pre univerzity z 18. januára 2022, COM(2022) 16 final.

Opatrenie:

Komisia plánuje podporovať členské štáty v ich reformách smerujúcich k vytvoreniu európskeho diplomu a vyzýva ich, aby **využívali vhodné nástroje EÚ** s cieľom vykonať nevyhnutné reformy.

6. Záver

Komisia týmto oznámením o koncepcii európskeho diplomu vyzýva členské štáty, príslušné regionálne samosprávy a ich komunity vysokoškolského vzdelávania, aby spojili sily v prospech študentov, zamestnávateľov, univerzít a Európskej únie ako celku.

Európsky diplom sa plánuje ako dobrovoľné a flexibilné riešenie na prekonanie existujúcich prekážok, ktoré bránia tomu, aby európsky vzdelávací priestor dosiahol svoj plný potenciál. Postupný prístup umožní všetkým vzdelávacím systémom, pri plnom rešpektovaní ich rozmanitosti, aby si vybrali vstupný bod, z ktorého sa vydajú na cestu k európskemu diplomu. Členské štáty budú tento proces viesť a postupovať vlastným tempom s podporou Komisie pri sprostredkovaní dialógu a partnerského učenia, poskytovaní stimulov a skúmaní synergií s inými iniciatívami.

Účinky presahovania programu Erasmus+ spočívali v tom, že sa vytvárali ďalšie príležitosti na výmenu a ďalšie flexibilné vzdelávacie prostredia, a európsky diplom by rovnakým spôsobom pomohol rozšíriť spoločné vzdelávacie programy pre všetky inštitúcie vysokoškolského vzdelávania pri plnom zachovaní subsidiarity.

Vykonaním ďalšieho kroku pri vytváraní európskeho diplomu a využitím ich jedinečného európskeho rozmeru vzdávame poctu úsiliu európskych inštitúcií vysokoškolského vzdelávania o nadnárodnú spoluprácu s cieľom poskytnúť študentom bezprecedentné príležitosti na osobný rast, akademický úspech a európske občianstvo a zároveň im dať lepšiu šancu na úspech v súčasnej globálnej ekonomike.

Európsky diplom by študentov pripravil na to, aby sa orientovali a uspeli vo svete, v ktorom výzvy a príležitosti nemajú hranice. Práve takto musíme pripravovať našich študentov, aby sa do globálnej ekonomiky nielen zapájali, ale aby ju viedli. **Tým nezvyšujeme len konkurencieschopnosť našej Únie, ale prispievame aj k prosperujúcejšiemu a prepojenejšiemu svetu.**